

Шекспірів фонд.

З виданем драми »Міра за міру« кінчимо ряд перекладів із Шекспіра, dokonаних Кулішем. Тих 10 драм, які ми отсе опублікували, та ще ті три (Отелльо, Троїль і Крессіда і Комедія помилок), які опублікував сам Куліш за свого життя в однім томі, отсе і все, що маємо поки що перекладене на нашу мову з творів безсмертного Британця — не числячи декількох сонетів. На жаль, ті переклади явили ся у нас якось не в пору. Перший том, виданий самим Кулішем у Львові в р. 1881, зробив якесь неприємне вражінє, по части задля деяких екстравагантій перекладу, по части загально задля непочесної ролі, яку тоді взяв ся був грати Куліш у нашому політичному життю. При тім Куліш знеохочений політикою незабаром по надрукованю того тому виїхав із Австрії, лишивши всі свої наклади, в тім числі й Шекспіра, »у схованці« в якогось нікому з Русинів незнайомого Поляка, де ті книжки перележали в паках 10 літ, поки по його смерті не продано їх на ліцитації книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка, в якій вони й доси лежать нерозпродані. Скільки знаємо, Куліш у 1881 році приїхав був до Львова спеціально з тою метою, щоб видати повний переклад Шекспіра; на се якийсь український патріот дав був

XX

Йому гроші — чутка йшла, що 6000 рублів. Та по дорозі до тої мети Кулішеви трапилась okazія — його підійшли польські пани робити русько-польську згоду (без Русинів!). На сю пробу, на »Хуторну поезію«, »Крашанку« (два видання нї на що не потрібні) та на два так само безцільні видання брошури »Die Vergewaltigung des Basilianerordens« Куліш видав усі гроші і вернув ся без нічого на Україну. Мабуть невдача з виданєм першого тому Шекспіра знеохотила його перекладати далі Шекспіра по за ті 10 драм, які у нього були готові. І треба було ще несповна 20 літ, поки ті його переклади побачили сьвіт божий. Завдяки щедрості одного добродія Українця зложено літом 1899 р. на руки підписаного 1000 гульденів на виданє Кулішевих перекладів із Шекспіра, а швидко потім я одержав із Київа копії з Кулішевого автографу всіх 10 драм. Київські земляки поручили мені допильнувати видання і на мою пропозицію згодили ся поручити економічний і грошовий бік як також розпродажу книжок за-снованій недавно перед тим »Українсько-руській Видавничій Спілці« з тим, щоб рахунок доходів і видатків сього видання був ведений окремо, а по надрукованю всіх драм та по покритю коштів друку чистий дохід має утворити Шекспірів фонд, що в завідуваню Видавничої Спілки має вживати ся на публікованє українських перекладів дальших творів Шекспіра, а також иньших класичних творів чужих літератур. Чистий дохід, який впливатиме до Шекспірового фонду, творить ся з доходу розпродажі книжок по відшибненю 40% на користь У. Р. Видавничої Спілки на покритє коштів адміністрації та магазину.

Протягом друкування сих перекладів при-слано було на засновок сього фонду ще 2000 зр.

XXI

Про стан доходів і видатків Шекспірового фонду по кінці 1902 р. дає понятє рахунок, долучений на кінці отсеї передмови. Що до редакційного боку я поклав умову — перед друком порівняти Кулішів переклад з оригіналом, подавати де треба пояснення, а до кожної драми додати орієнтаційну студійку, в якій би було популярним способом сказано все потрібне для її зрозуміння й оцінки на основі найновіших критичних та літературно-історичних дослідів. Київські земляки згодилися на се, та що в Києві не знайшлось нікого, хтоб мав час і охоту зайняти ся сею не легкою працею, то прийшлося мені взяти її на свої плечі, хоча я й признавав ся землякам, що спеціальної підготовки для такої роботи в мене нема, часу зайвого ще менше, тай ученого апарату під руками дуже обмаль. Та дарма, *arme Leute kochen mit Wasser*, як каже Німець; я згадав при тім слова проф. В. Б. Антоновича, який колись простою, загальнозвісною приповідкою »Не сьвяті горшки ліплять«¹⁾ більше заохотив мене до наукової праці, ніж иньші вчені своїми осторогами або сердитими пророкуваннями: »понаписуєте дурниць«. І тепер скінчивши вложену на мене земляками працю я з чистим сумлінням можу сказати, що хоч і які-б були в деталях хиби моєї редакційної роботи, все таки воно ліпше, що Кулішеві переклади Шекспірових драм вийшли в такім одязі, ніж коли-б були вийшли зовсім голі, так як перші три, що їх опублікував сам Куліш¹⁾.

¹⁾ Завважу, що й Куліш почував потребу якихось пояснюючих студій до Шекспірових драм, але не обзнайомлений зовсім із відповідною літературою взяв був до рук застарілу тепер книжку Тервінуса і переклав із неї одну ча-

XXII

Правда, пора, в якій вийшли отсі переклади нашою мовою, знов показала ся мало відповідною для популярности Шекспіра. Переклад друкований у Галичині був ео ірсо заборонений для Росії і не міг піти туди. А в Галичині старші генерації малочисленної інтелігенції заняті переважно політичною боротьбою за існування; для простого народа, для читалень Шекспір — за тяжка страва, а серед молодіжи, особливо університетської, панувала в 1900 році горячка декадентизму, Пшибишевщина доводжена не раз до карикатури. »Охота комусь друкувати такого старого дурня, як Шекспір — тепер, коли маємо в руках твори Пшибишевского!« Такими словами один із тодішніх провідників руської молодіжи повитав прилюдно появу »Гамлета«. Не диво, що адміністрація Видавн. Спілки жалує ся, що »Шекспір не йде«.

Та я надіюсь, що він таки піде. Його твори, обчислені не на однодневу моду, будуть і в українській мові робити свій вплив — повільно, але певно. Чи швидко наш »Шекспірів фонд« дійде до того, що буде міг розвинути інтензивнішу діяльність — не знаю. На разі його коштом жде видання ще один Кулішів переклад — Байронового Чайльд Гарольда, якого повний автограф за посередництвом проф. Пулюя прислала нам ласкаво вдова покійного письменника, Впов. Пані Ганна Барвінок. Сей твір буде виданий іще протягом отсього року.

Було-б пожадано, щоб земляки наші з усіх частин України звернули увагу на існування

стину, на оказ, »Як велико цінують Німці Шекспіра«. Рукопис Кулішевого перекладу сього уступу з його увагами маєть ся в моїх руках.

XXIII

Шекспірового фонду в заряді львівської Р. У. Вид. Спілки і старалися по зможі підпирати його. Добрі переклади великих творів чужих літератур мають велику вагу для розвою кожної національної літератури. З принагідних звісток довідуємося, що туті там сей або той письменник багато працював над такими перекладами, вкладав у них немало праці і полишив їх у рукописах задля недостатчі громадської принуки таї відповідного місця й засобу для їх опублікування. »Кіевская Старина« з кінцем 1902 р. подала звістки про цілу купу перекладів пок. А. Навроцького, одного з членів Кирило-Методієвого Братства; там між иньшими мають ся повні переклади Іліади, Одиссеї, майже всього »Оссіяна«, багато дечого з Байрона, Міцкевича, Шіллера і т. п. Подібних праць знайшлося би не мало й де инде (що робить ся з письменською спадщиною Василя Мови?). »Шекспірів фонд« повинен бути центром таких публікацій. І хоча тепер, вложивши весь призначений для нього капітал у видане Шекспірових драм, він увязнений весь у книжках, яких продаж поки що йде дуже туго, то все таки і з доходів продажі і при невеличкій посторонній допомозі він може далі сповняти свою функцію публікування нових перекладів.

Рахунок „Шекспірового фонду“

за рр. 1899—1902.

А. Доходи.

	корон
В липні 1899 прислано готівкою .	2000.—
В лютім 1900 » » .	453.60
В жовтні » » .	1758.16
В лютім 1901 » » .	600.—
В липні » » .	1200.—
Разом прислано .	6011.76
З розпродажі до половини р. 1901	
вплинуло	169.—
Разом	6180.76

Б. Видатки.

Кошти друку, оправи й експедиції.

1. Гамлет	768.64
2. Приборкана гоструха	565.18
3. Макбет	601.30
4. Коріолян	667.48
5. Юлій Цезарь	603.76
6. Антоній і Клеопатра	855.50
7. Богато галасу знечевля	508.55
8. Ромео і Джульєта	561.70
9. Король Лір	646.70
10. Міра за міру, коло	550.—
Разом	6328.81
Надто за магазин	100.—
Разом видано	6428.81

З порівняння доходів з видатками показується, що У. Р. Вид. Спілки мусіла до видання остаточної драми доложити 348·10 кор., які зрештою по троха вирівнюють ся приходом із книжок розпроданих від половини 1901 р., котрих спеціальні рахунки доси ще не викінчені. Таким робом у даній хвилі весь фонд увязнений у книжках, яких рахунок показує його дійсний стан.

Ч.	Т И Т У Л	Друковано прим.	В магаз. 31 груд. 1902	Продано	Ціна прод.
1	Гамлет	1000	558	442	1·80
2	Приборкана гоструха . . .	1000	661	339	1·40
3	Макбет	1000	693	307	1·60
4	Коріолан	1000	716	284	1·80
5	Юлій Цезар	1200	970	230	1·60
6	Антоній і Клеопатра . . .	1200	937	263	1·80
7	Богато галасу з нечевля . .	1000	783	217	1·60
8	Ромео і Джульєта	1000	869	171	1·80
9	Король Лір	1000	834	166	1·80
10	Міра за міру	1000	1000	—	1·50

Із сього рахунка виходить, що коштом »Шекспірового фонду« опубліковано доси 10400 екземплярів драм, із яких розійшло ся 2379, а в магазині Спілки лежить 8021 примірників. З огляду, що книжки йдуть слабо, магазин і адміністрація вимагають деякого кошту, хоча в Спілці сей кошт і мінімальний, а головно при продажі книгарям приходить ся робити значні рабати (20—25 і висше від ста), реальна продажна вартість екземпляра являється значно низшою від номінальної. Числячи пересічно по 1 короні за екземпляр ми мали би можливість надіяти ся, що

XXVI

з розпродажі всього надрукованого запасу вийшло би, по відшибненню 40% чистої виручки для Спільки, для Шекспірового фонду 6240 кор., отже чисто сума вложена в наклад. Залежить тільки від того, аби сей наклад як найшвидше розійшовся, бо ж розуміється, що чим довше книжка лежить, тим більші кошти її магазинованя й адміністрації, і, значить, тим менша її реальна вартість.